

تاریک روشن امپراتوری مالی آمریکا قدرتی اقتصادی واشنگتن، قدرتش را فرسوده خواهد کرد.

این مقاله با همین عنوان، یعنی «تاریک روشن امپراتوری مالی آمریکا» به قلم «هنری» فارل^۱ (استاد علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه جرج واشنگتن) و «آبراهام نیومن^۲» (استاد دانشکده خدمات خارجی ادوموند ای والش^۳ و دپارتمان دولتی دانشگاه جرج تاون^۴) در ۲۴ ژانویه ۲۰۲۰ در پایگاه نشریه فارین افرز، منتشر شده است. نویسندگان ضمن تحلیل شرایط و اقدامات صورت گرفته از سوی ایالات متحده، این کشور در سوءاستفاده از قدرت ایجاد شده در امپراتوری شان بر نظام مالی جهانی و تهدید و تحریم کشورها (از جمله ترکیه، عراق و...) و حتی زیان رساندن به هم‌بیمانان غربی و اروپایی، آن را با امپراتوری آتنی‌ها مقایسه کرده‌اند که

در پیش گرفتن چنین رویکردی یعنی نظام باج‌خواهی و مطیع سازی دیگران، سبب گردد تا متحدان سابق از او روی گردان شوند و در نتیجه برای سقوطش بکوشند.

وقتی قانون‌گذاران عراق تصویب کردند تا نیروهای ایالات متحده اوایل این ماه (ژانویه ۲۰۲۰) از این کشور خارج شوند، واکنش حکومت ترامپ، سریع و قاطع بود؛ آمریکایی‌ها از عقب‌نشینی امتناع کرده و علاوه بر آنچه قبلاً انجام داده بودند، تهدید کردند که تلافی می‌کنند، یعنی حساب‌های عراق را در بانک فدرال آمریکا، مسدود خواهند کرد. به نظر می‌رسد که این تهدید، مؤثر واقع شده است. اگرچه مقامات عراقی هنوز هم درگیر آن حمله پهبادی آمریکا هستند که در ۳ ژانویه، به شهادت فرمانده نظامی ایران در بغداد منجر شد.

نخست‌وزیر، عادل عبدالمهدی گفته است که دولت تحت نظر او فاقد اقتدار لازم برای بیرون راندن ایالات متحده است و سربازان

آمریکایی عملیات مشترک با هم‌تایان عراقی خود را از سر گرفته‌اند؛ اما این حس عادی بودن، گول زنده است. نیروهای آمریکایی در این کشور به دعوت دولت عراق برای مبارزه با دولت اسلامی یا ISIS فعالیت می‌کنند. با امتناع آن‌ها از خروج، دولت ترامپ، رابطه‌ای تحمیلی را برگزیده است. واشنگتن، درست همان‌گونه که اعلام کرده است، متحد مهم خود را به تحریم تهدید می‌کند؛ اقدامی که می‌تواند به بحران مالی و شاید حتی فروپاشی اقتصادی عراق منجر گردد. ضربه واشنگتن به اقتصاد عراق، نمونه بارزی از روندی وسیع‌تر و نگران‌کننده است. ایالات متحده، بسیاری اوقات از نقش برتر خود به عنوان مسئول نظام مالی جهان استفاده می‌کند تا کسانی را تنبیه و تطمیع نماید که به روش‌هایش اعتراض می‌کنند؛ خواه دوست باشند، خواه دشمن. او به تدریج نظامی را غصب کرده که به طور کلی می‌توانست، فوایدی به جهان برساند و از آن ابزاری برای اهداف ژئوپلیتیکی خود، ساخته است.

1. The Twilight of America's Financial Empire
2. Henry Farrell
3. Abraham Newman
4. Edmund A. Walsh School of Foreign Service
5. Government Department at Georgetown University

تباهی امپراتوری آمریکا همچون امپراتوری آتنی‌ها

ایالات متحده در تبدیل روابط مالی به ابزار امپراتوری، پا جای پای آتنی‌های قدیمی می‌گذارد. تجربه این پیشکسوت برای واشنگتن، چندان خوش‌یمن نیست. آتن از قدرت مالی خود برای بهره‌کشی از متحدانش استفاده می‌کرد و در استمرار این کار، تباهی خود را رقم زد. ریسک‌های ایالات متحده نیز همین سرانجام را به بار می‌آورد.

بهای تکبر

پژوهشگران مکتب واقع‌گرای روابط بین‌الملل، ژنرال و نویسنده آتنی، تاسیدید^۶ را فردی از خود تلقی می‌کنند؛ او به اصول سیاسی قدرت، معتقد و به واقعیت‌های ناگوار کشورداری پی برده بود. آن‌ها

سخن‌ملیان^۷ تاریخ‌دان را تفسیر می‌کنند، مبنی برآنکه فاتحان آتن به نیروهایشان گفته‌اند که قوی هر چه بخواهد انجام می‌دهد، درحالی‌که ضعیف در رنج است، چنانکه باید در سیاست بین‌المللی، به اعتماد ابدی اظهار نمایند. قدرت‌های بزرگ علیه یکدیگر می‌جنگند تا صاحب امپراتوری شوند یا آن را حفظ کنند، درحالی‌که کشورهای ضعیف در بهترین حالت، می‌کوشند تا زنده بمانند. تاسیدید یک نظریه پرداز روابط بین‌الملل نبود. او علاقه‌ای هم نداشت که بگوید رهبران، فقط انتخاب می‌کنند به جای آنکه بکشند، دریاوند که چرا اغلب انتخاب ضعیفی به عمل می‌آورند. براساس سخنان آتنی‌ها، پیروزی را که او برمی‌شمارد، باید به عنوان

وصیت در برابر تکبری خواند که سرانجام رهبران شهر را گمراه کرد. به بیان تاسیدید، گستاخی و امپریالیسم آتنی دست در دست یکدیگر دارند. پس از دفع حمله پارسیان، آتن و متحدانش، انجمنی از دولت‌شهرها یا اتحادیه دلیان^۸ تشکیل دادند تا از خود در برابر هرگونه انتقام‌جویی پارسیان دفاع کنند. در این راستا، هر عضو اتحادیه مزبور، وجهی را به خزانه مشترک مستقر در جزیره دلوس^۹ کمک می‌کرد تا برای منافع مشترک صرف شود؛ اما طولی نکشید که آتن -عضوی که بیشترین نفوذ را در این اتحادیه داشت- از قدرتش سوءاستفاده کرد. دولتمرد آتنی، پریکلز^{۱۰} این خزانه را از دلوس به آتن برد که در آنجا به نفع آن شهر، مورد استفاده

۸. Delian League اتحاد دولت‌شهرهای یونان به رهبری آتن.

9. Delos
10. Pericles

۷. Melian dialogue سخن‌ملیان؛ طبق قانون حق دارند که بی‌طرف باشند و هیچ کشوری حق ندارد بدون تحریک به آن‌ها حمله کند.

۶. Thucydides تاریخ‌دان یونانی که به خاطر کتابش بنام تاریخ جنگ آتن با اسپارت معروف است.

قرار می‌گرفت. اتحادیه که به صورت همبستگی مبتنی بر منافع مشترک طراحی شده بود، به امپراتوری بدل شد و آتن از متحدان پیشین خود، خراج می‌گرفت و آن‌ها را به اشغال و ویرانی تهدید می‌کرد (در صورتی که خراج را نپردازند).

رهبران آتنی، بر اساس نظر تاسیدید، می‌دانستند که متحدان پیشین را از خود دور می‌کنند و آن دولت‌های بی‌طرف، به دشمن بدل می‌شوند، اما آن‌ها بدنامی و عدم محبوبیت را بهای قدرت تلقی می‌کردند. تکبر نیز بهای خود را دارد. جانشینان پریکلز، از جمله کلتون^{۱۱} ماجراجو، از سوی متحدان ناراضی آتن با شورش روبرو شدند، به گونه‌ای که جنگ پلوپونزین^{۱۲} رخ داد. دشمنان پیروز شدند و آتن سقوط کرد.

سرمایه‌گذاری در سایه سلاح

ایالات متحده و متحدانش، همانند آتن، خزانه مشترک جامعی ایجاد کرده‌اند؛ یعنی نظام مالی جهانی و مقررات رسمی پیچیده‌ای که متضمن آن است. از جمله آن‌ها شبکه پیام‌رسانی مالی سوئیفت^{۱۳}، یعنی سیستم ترخیص دلار^{۱۴} است و خزانه فدرال ایالات متحده به فراهم کردن نقدینگی بین‌المللی در مواقع بحران رضایت دارد. روی هم رفته، این مقررات به کشورها امکان می‌دهد

تاثیروت خود را با هماهنگی و امنیت بی‌سابقه‌ای مدیریت کنند. در ضمن، ایالات متحده مانند آتن در اتحادیه دلیان، نسبت به دیگر کشورها برتری دارد؛ منافع متعددی از نقش محوری خود در نظام مالی جهان و از برتری دلار کسب می‌کند.

سایر کشورها نیز سود می‌برند، از جمله ۲۵۰ کشور و مؤسسه مالی دولتی که اطمینان دارند، خزانه فدرال آمریکا امنیت پولشان را حفظ می‌نماید. ایالات متحده برای بهره عمومی، اعتبار فراهم کرده است؛ از جمله سیستم ترخیص ثابت برای تبادلات مالی و «خطوط سوآپ^{۱۵}» فوق‌العاده که خزانه فدرال آمریکا پس از بحران مالی جهانی، آن را ایجاد کرد که به بانک‌های مرکزی خارجی امکان می‌دهد تا دلار مؤسسات مالی محلی ضعیف را تأمین کنند.

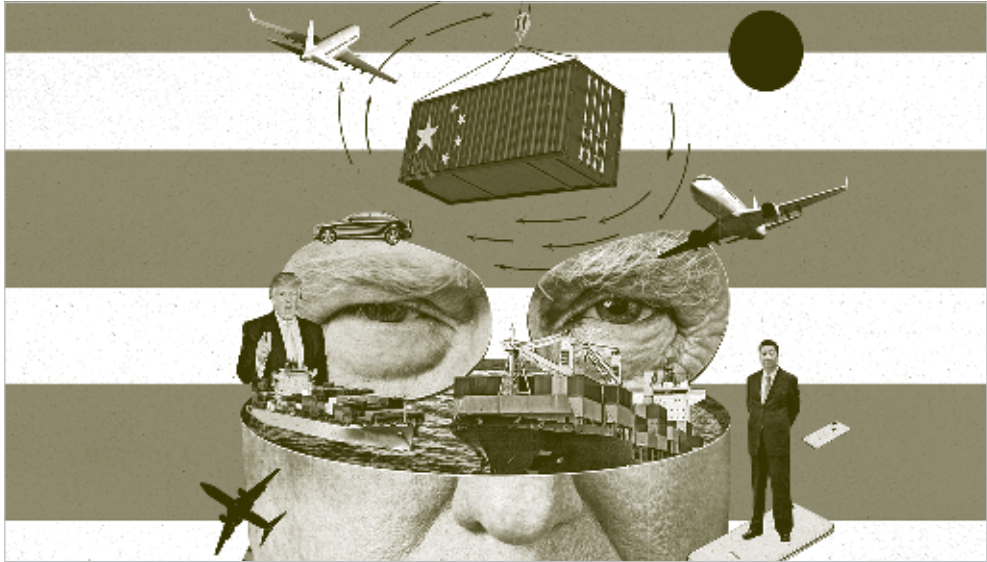
اما در دهه اخیر، ایالات متحده بیش از پیش خواهان آن بوده است که از قدرت عظیمش در نظام مالی جهان، به سود خود بهره ببرد. واشنگتن دیگر نمی‌کوشد تا صرفاً با قطع دسترسی به بازارها و بنگاه‌های ایالات متحده، به رقبای خود فشار آورد؛ بلکه اغلب تحریم‌های ثانویه‌ای را به آن‌ها تحمیل می‌کند که امکان دسترسی شان به نظام مالی جهان را از بین می‌برد. بانک‌های بین‌المللی نمی‌توانند بدون دسترسی به سیستم ترخیص دلار - که در کنترل ایالات متحده

است - کار خود را انجام دهند. در نتیجه از رنجاندن قانون‌گذاران ایالات متحده، وحشت دارند که می‌توانند میلیاردها دلار آن‌ها را جریمه کنند یا واقعاً شکستشان دهند. این موضوع به ایالات متحده امکان می‌دهد که به مؤسسات مالی سراسر جهان، به عنوان عامل جانشین خود فشار وارد کند تا از معامله با افراد، مؤسسات بازرگانی یا حتی کشورهایی امتناع ورزند که از سوی آمریکا تحریم شده‌اند. نظام مالی جهانی در سایه سلاح، در این روش به ابزار انتخابی برای دولت ایالات متحده بدل شده است که اهدافش را با عنوان عدم گسترش سلاح اتمی، حقوق بشر و تغییر رژیم، به پیش می‌برد. مخالفانی مانند ایران شاهد آن هستند که اقتصادشان، فلج شده است؛ اما حتی بنگاه‌های اروپایی - که تحریم‌های ایالات متحده را به سخره می‌گیرند - مجبور شده‌اند که میلیاردها دلار جریمه به مقامات آمریکایی بپردازند تا از اقتصاد جهانی عقب نیفتند. در مراحل اولیه بنای این امپراتوری مالی، ایالات متحده دستکم با متحدانش مشورت می‌کرد و این فرصت را به آن‌ها می‌داد که با اقدامات تأثیرگذار بر بنگاه‌هایشان مخالفت نمایند؛ اما در دوره ریاست جمهوری دونالد ترامپ، واشنگتن حتی نمی‌خواهد وانمود کند که به متحدانش، احترام می‌گذارد و از قبل در مورد تحریم‌های آینده به

11. Cleon
12. Peloponnesian War
13. SWIFT

۱۴. Dollar clearing تبدیل وجه مشتری از پول رایج خارجی به دلار آمریکا

۱۵. swap lines عبارت دیگری برای تسویه دوجانبه و سریع پول رایج بین بانک‌های مرکزی

از تأثیرات سیاسی و اقتصادی ایالات متحده در اعتماد کشورها و بنگاه‌های خارجی، در آن ساختار مالی جهانی نهفته است که آمریکا بر آن تسلط دارد. اگر این کشور چنین سیستمی را به نفع تمام کشورها اداره نکند و از آن به عنوان ابزار اصلی تحمیل استفاده نماید، نفوذش از میان خواهد رفت.

درواقع، این روند از قبل شروع شده است. ترکیه (عضو ناتو و متحد ایالات متحده که در سال‌های اخیر از زهر تحریم‌های آمریکا می‌ترسد) با روسیه تلاش می‌کند تا کانال‌های پرداختی ایجاد نمایند که معاملات بین‌المللی به طریق آن، بر نظام مالی ایالات متحده پیشی گیرد. رئیس جدید اتحادیه اروپا با خونسردی و دقت، در فکر آن است که چگونه به بهترین نحو از این قاره در برابر

ایران در برابر آن‌ها ساده است. کاملاً روشن است که متحد فرضی به تابع و خراج‌گزار، تبدیل خواهد شد.

تله تاسیدید^{۱۶} واقعی

دولت ترامپ معتقد است که کشورهایمانند عراق، چاره دیگری ندارند جز آنکه در برابر خواست آن‌ها سرخم کنند؛ نقش بسیار مهم دلار بدین معنا بوده که ایالات متحده قوی است و سایرین ضعیف هستند. البته، ضعیف شاکتی خواهد شد (این کاری است که همیشه انجام می‌دهند) اما شاکیان بی‌قدرت، به جایی نمی‌رسند. هرچند باور خودبینانه واشنگتن به ناگزیری قدرتش، می‌تواند به خلق شرایطی بیانجامد که به فروپاشی این قدرت ختم شود. بسیاری

آن‌ها هشدار می‌دهد؛ تحریم‌هایی که به شرکت‌هایشان، آسیب وارد می‌کند یا بر سر راه سیاست خارجی آن‌ها مانع تراشی می‌کند. متحدان ایالات متحده در موارد روزافزونی، در واقع هدف تهدید اقتصادی آمریکا قرار می‌گیرند. به عنوان مثال، مقامات رده‌بالای ایالات متحده به متحدان آمریکا در اروپا، هشدار دادند که ممکن است با تحریم‌های ثانویه‌ای مواجه شوند، اگر به فعالیت‌های هسته‌ای ایران کمک کنند.

اکنون دولت ترامپ از همین روش استفاده می‌کند تا اقتصاد عراق را به گروگان بگیرد. ترامپ هشدار داده است اگر بغداد به نیروهای آمریکا فشار وارد نماید که خاک آن کشور را ترک کنند، واشنگتن این کار را با تحریم‌هایی تلافی خواهد کرد که هرگز ندیده باشند؛ یعنی تحریم‌های

۱۶. Thucydides Trap وقتی که قدرت بزرگی تهدید کند که جای دیگری را می‌گیرد، جنگ اجتناب‌ناپذیر است.

«قدرت اقتصادی عظیم» تحریم‌ها، این امکان را به او می‌دهد که فشار به مراتب بیشتری نسبت به فشاری که چندین سرباز وارد می‌نمایند، وارد کند، آن‌هم هنگامی که در مرز به یکدیگر شلیک می‌کنند.

مورخ سقوط آتن، نام خود را به «تله تاسیدید» داده است (باور بر آن بوده که جنگ محتمل است). هرگاه که قدرت رو به رشدی با قدرت مستقری رود رو شود، این نظر در سال‌های اخیر توسط دانشمندان علوم سیاسی، گراهام آلیسون^{۱۸} مطرح و موردپسند عامه واقع شد. آلیسون معتقد است که تقدیر آن و اسپارت چنین بود و امروزه نیز ممکن است که چنین تقدیری برای چین و ایالات متحده رقم بخورد؛ اما تله تاسیدید واقعی که واشنگتن با آن روبه‌رو است، گریزناپذیری تعارض قدرت بزرگ نیست، بلکه وسوسه مزمن قدرت امپراتوری است. تصمیم آتن در تبدیل خزانه مشترک به نظام باج‌خواهی و مطیع‌سازی دیگران، سبب شد تا متحدان سابق از او روی‌گردان شوند و برای سقوطش بکوشند. ایالات متحده می‌تواند مسبب تکرار این سابقه تاریخی شود.

میزبان در عراق و جاهای دیگر، می‌تواند ایالات متحده را وادارد که سربازان بیشتری را به آنجا اعزام نماید تا از سربازان مستقر در آنجا محافظت کنند. حتی برای یک ابرقدرت، اعمال قدرت در چنین مقیاسی بیش از آن، گران تمام می‌شود که قابل تحمل باشد.

کشورهای قدرتمند می‌توانند کارهای مشترک فوق‌العاده‌ای انجام دهند که به سود خود و متحدانشان باشد؛ اتحادیه دفاعی با تأمین مالی مشترک در شرق مدیترانه همانند آتن یا شبکه وسیع روابطی که نظام مالی جهانی به رهبری آمریکا را تضعیف سازد. قدرت‌های بزرگ با دام غرور نیز مواجه هستند. آن‌ها مستعد آن‌اند که قدرت خود را مسلم فرض کرده و تصور نمایند که می‌توانند، کشورهای کوچک‌تر را تحقیر و تهدید کنند. هرچقدر این کشورها به خود مطمئن‌تر شوند و به دلیل برتری خود مغرور گردند، انواع زیرکانه امپریالیسم سربرمی‌آورد. قدم‌های اشتباه پریسلز توانست راه عوام‌فریبان وحشی و خطرناکی چون کلثون را بگشاید که بی‌پروایی‌اش منجر به آن شد که آتن، دچار مصیبت شود. دولت‌های اخیر ایالات متحده، ابزار به مراتب کارسازتری را برای قهر اقتصادی ایجاد کرده‌اند. آن‌ها هیچ‌وقت تصور نمی‌کردند که یک رئیس‌جمهور، از این ابزار برای تهدید و تخریب اقتصاد یک متحد ناتو استفاده کند یا لذت ببرد از اینکه چگونه

پیشرفت اقتصادی چین و آمریکا محافظت نماید. حتی متحدان نزدیک مانند بریتانیا، تقاضای ایالات متحده را رد می‌کنند تا مانع از آن شود که غول فناوری چین، هواوی^{۱۷}، شبکه مخابرات راه دور خود را راه‌اندازی نماید. احتمالاً سیستم ترخیص دلار از بین نمی‌رود، بلکه کشورها و بخش‌های غیردولتی می‌توانند کانال‌های دیگر مبادلات را به وجود آورند تا به تدریج بتوانند آن را تضعیف نمایند و جایش را بگیرند. هرقدر سلطه ایالات متحده بیشتر شود، انگیزه متحدانش برای مقاومت در برابر سلطه او، بیشتر خواهد شد یا این سلطه درست هنگامی از بین خواهد رفت که آمریکا بیش از همیشه نیازمند آن است. در ضمن هرچقدر که از اعتماد متحدان ایالات متحده کاسته می‌شود، قدرت واشنگتن در اعمال قدرت در اقصی نقاط جهان نیز کاهش می‌یابد.

فشار مالی ایالات متحده بسیار ملایم‌تر از وحشتی است که توسط آتن بر متحدانش، سایه انداخته بود. آتن جمعیت شهرهایی را که علیه آن شورش می‌کردند، قتل‌عام می‌نمود و به بردگی وامی‌داشت؛ اما روش‌های واشنگتن، به مراتب مشکل‌سازتر است اگر اشغال نظامی غیررسمی را به کشوری تحمیل کند؛ همان‌طور که اکنون در عراق چنین کرده است. چالش با دولت‌های

منبع

این مقاله در ۲۴ ژانویه ۲۰۲۰ در پایگاه نشریه «فارین افروز»، بارگذاری شده و در آدرس ذیل قابل دسترسی است:

<https://www.foreignaffairs.com/articles/2020-01-24/twilight-americas-financial-empire>